

Resource

DECEMBER 2020 JAARGANG 15

2020 in vragen
Doe de WUR-quiz!

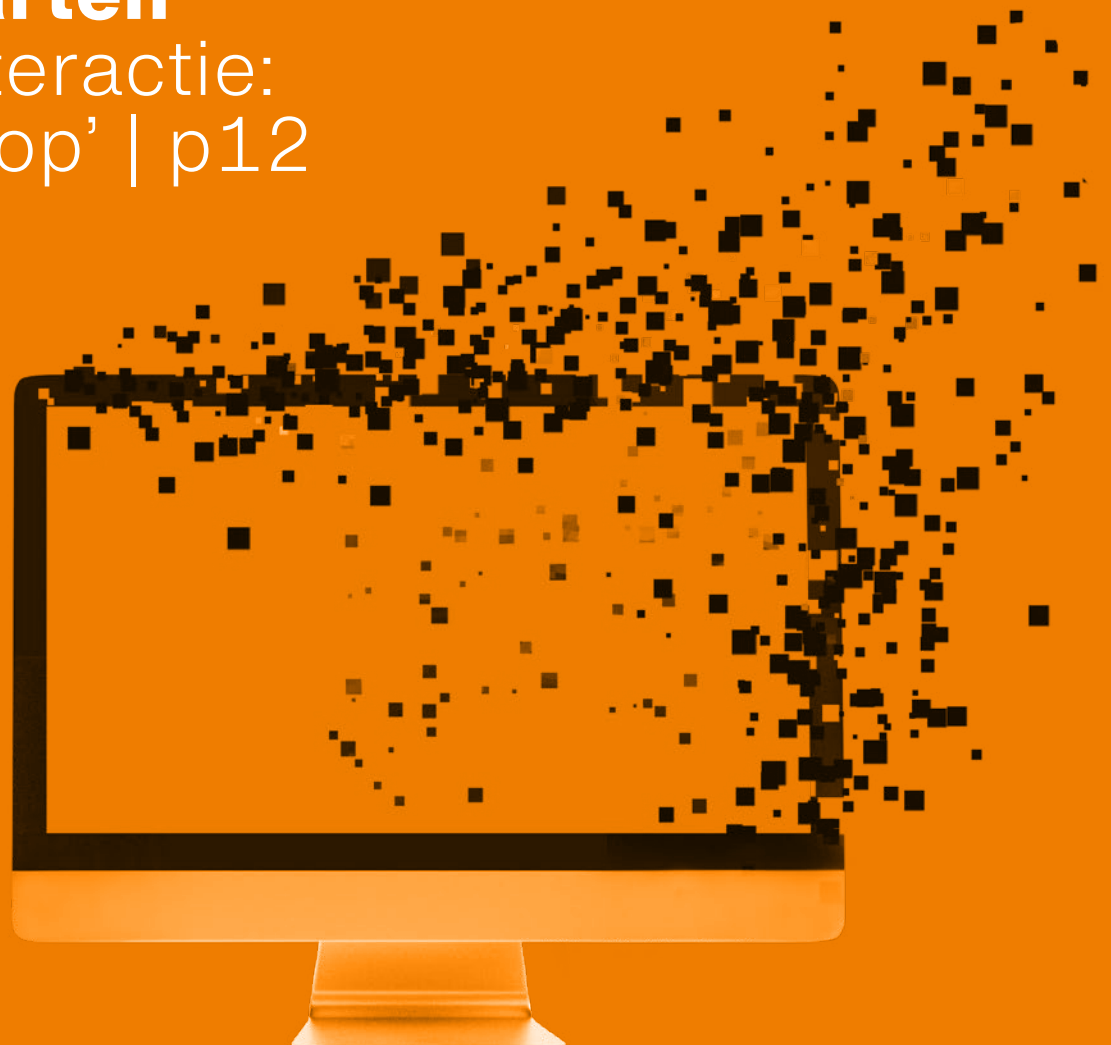
Van twee kanten
Raad van bestuur
meets XR

Een prikplicht
Mag dat?

Coronaproof actieplan
Tegen hoge werkdruk

**Gebrek stage- en
afstudeerplekken**
zorgt voor uitloop

**Online speelt
docenten parten**
'Geen live interactie:
het brak me op' | p12

Inhoud

NR 8 JAARGANG 15

10

Drents 'zwerfhert'
mag blijven

22

Eerste VN-rapport
bodem is een feit

24

Gratis vakken
voor asielzoekers

4 Wandelen met
iemand anders dan
je huisgenoot?

5 Met de kerstboom
op de fiets

6 68.730 in noodfonds
studenten

7 Visie: stikstofwet is ambitieus

28 Sleutelfiguren:
IT-medewerker Fonzy
Kwartén

Kijk voor meer verhalen
en nieuws op onze website
via deze QR-code:

VOORWOORD

Lichtpuntjes

Ik schrijf mijn ontslagbrief.
Zouden er veel docenten zijn die dit de
afgelopen tijd gedacht hebben? In elk geval
wel één van de docenten die wij spraken voor
deze *Resource*. Door corona is de werkdruk
voor hen behoorlijk toegenomen en het licht
aan het einde van de tunnel is nog klein en
dof. Docenten Ute, Hannie en Ronald vertel-
len openlijk over hoe zij (bijna) overliepen
(pag. 12 t/m 15). Hun oprechte verhaal toont
de kracht van onze docenten.
Voor enige verlichting tip ik de jaarlijk-
se *Resource*-quiz (pag. 16) of het mooie
interview (pag. 24) met de bedenkers van
WURth-while, een initiatief dat asielzoekers
gratis vakken aanbiedt. Ook de moeite waard:
de raad van bestuur gaat in dit nummer in
gesprek met protestgroep Extinction Rebelli-
on. Komen ze nader tot elkaar (pag. 18)?
Verder in deze *Resource* zoals altijd nog veel
meer WUR (wetenschaps)nieuws en achter-
grondverhalen. Het laatste nummer van dit
jaar alweer. Namens de redactie wens ik al
onze lezers fijne feestdagen met familie en
vrienden, samen of online. Wij draaien nog
even door: 14 januari ligt er weer een nieuwe
Resource in beperkte oplage in de bakken op
de campus. *Resource* is ook te lezen via Issuu
of op onze website resource-online.nl.

Willem Andrée

Hoofdredacteur

GENESIS

Je kunt er niet aan voorbijlopen. Het reusachtige glas-in-lood kunstwerk 'Genesis' boven de open binnenruimte van Plus Ultra II vangt onverbiddelijk de aandacht. Pas wel op dat je geen pijn in je nek krijgt. Het kost wat tijd om het ruim 10x5 meter grote werk in je op te nemen. De Bossche kunstenaar Marius de Leeuw (1915-2000) maakte het in 1961 als zijwand van de kapel van zorgcentrum De Braacken in Vught. Het centrum werd 'herontwikkeld', waarbij voor de kapel geen plek meer was. Vughtenaar en Kadans-oprichter Wim Boers kocht het kunstwerk voor een euro, onder de voorwaarde dat hij het een mooie plek zou geven in een van de panden van Kadans. Dat werd dus Plus Ultra II. De voormalige glazen pui is nu plafond. Leds vervangen doorvallend zonlicht. BK

Foto Guy Ackermans

ERC-beurzen

De hoogleraren Rutgerd Boelens (Water Governance and Social Justice) en Joris Sprakel (Physical Chemistry and Soft Matter) hebben een Europese beurs (ERC) van twee miljoen gekregen voor nieuw en baanbrekend onderzoek. Boelens doet studie naar de verdeling van rechten op rivierwater in de wereld. Sprakel onderzoekt chemische bindingen die sterker worden bij grotere belasting. RK

Wageningen Walks Together

Heb jij zin om een keer te wandelen met iemand anders dan je huisgenoot of je vaste wandelbuddy? Doe mee aan Wageningen Walks Together! Het idee is simpel:

1. Stuur een email met je WUR-account naar resource@wur.nl
2. Schrijf 'WWT' in de subject-regel;
3. Vertel ons op welke dag jij volgende week een lunchwandeling wilt maken...
4. ...en of je op de campus of in het centrum wilt afspreken.

Wij koppelen je aan een medelunchwandelaar en geven jullie een tijdstip en locatie waar jullie elkaar kunnen ontmoeten.

Let op: Voor wandelingen in de week van maandag 28 december kun je je aanmelden t/m woensdag 23 december. Voor wandelingen in de week van maandag 4 januari kun je je aanmelden t/m woensdag 30 december. Houd ook onze social media in de gaten.

Stage? 'Kom na corona maar langs'

Een gebrek aan stage- en afstudeerplekken zorgt voor uitloop bij studenten.

Studenten kunnen sinds corona veel moeilijker stage- en afstudeerplekken vinden en dat zorgt voor uitloop. Onderwijsdecaan Arnold Bregt: 'Voor je thesis moet je vaak lab- of veldwerk doen. Door de coronamaatregelen is de lab-capaciteit veel lager. Bij studies zoals Nutrition and Health is menselijke interactie een stuk lastiger geworden. De kans op een fysieke afstudeerplek is gewoon kleiner.' Bovendien zijn docenten vaak meer tijd kwijt aan online en hybride onderwijs, waardoor ze minder tijd hebben voor thesisbegeleiding. 'Ook dat draagt bij aan het capaciteitsprobleem.'

Stages

Ook stageplekken zijn moeilijk vinden. Bregt: 'Veel bedrijven houden de deur voorlopig dicht. "Kom na corona maar langs." Bij een aantal opleidin-

gen is het mogelijk om een tweede thesis te schrijven in plaats van stage te lopen. Voor sommige studenten is dat een oplossing, bijvoorbeeld voor studenten die de onderzoekskant op willen. Voor anderen is de thesis juist dermate problematisch dat ze veel liever die stage doen.'

'Een werkgroep van zo'n vijftien docenten en hoogleraren uit verschillende hoeken van WUR gaat aan de slag met het probleem', vertelt Bregt. 'We gaan inventariseren wat er precies speelt en dan kijken wat we nog meer kunnen doen. Is het bijvoorbeeld mogelijk om sommige onderwijszalen om te bouwen tot laboratorium om zo die capaciteit te vergroten? Welke mogelijkheden zijn er voor online stages? Ik weet het nog niet precies, maar ik ben benieuwd wat voor creatieve oplossingen er uit gaan komen.' LZ

Voor een thesis moeten studenten vaak lab- of veldwerk doen. Door de coronamaatregelen is dat veel moeilijker te regelen. Foto Eddy Teenstra

Hoge werkdruk bij docenten houdt aan

85 procent van de WUR-docenten zegt meer werkdruk te voelen sinds corona.

Dat blijkt uit een evaluatie door Tim Stevens (Education and Learning Sciences). 'De werkdruk was voor corona al hoog', zegt Stevens. 'In periode 5 en 6 van vorig collegejaar is die verder toegenomen door de overstap naar online onderwijs. Voor periode 1 van dit collegejaar hadden docenten meer voorbereidingstijd en meer mogelijkheden voor hybride onderwijs: een mix van online en offline lessen. Docenten zijn heel gemotiveerd om het best mogelijke onderwijs te geven, dus veel docenten hebben daar extra tijd in

gestoken. Aan de ene kant is een deel van die docenten optimistischer over de kwaliteit van hun onderwijs; aan de andere kant geeft een deel aan dat dit ook weer extra werkdruk en stress oplevert.'

'De organisatie en logistiek zijn een stuk complexer geworden en dat vraagt meer van de docent'

Stevens verwacht dat de werkdruk voorlopig hoog blijft en waarschuwt dat docenten dit niet lang kunnen volhouden. 'Dat is ook wat een deel van de docenten aan-

geeft in antwoorden op de open vragen in de enquête. Veel docenten geven aan dat ze na die periode van gemixt online- en campusonderwijs kapot waren. De organisatie en logistiek zijn een stuk complexer geworden en dat vraagt meer van de docent.' LZ

Meer resultaten van de enquête vind je op www.resource-online.nl. Ervaringen van docenten lees je op pagina 12 t/m 15. Wil je op de hoogte blijven van dit onderzoek? Bij de online versie van dit artikel staat een link naar de Microsoft Teamsgroep WUR Education in Covid-19 times: Research results.

Typical Dutch 'Gezellig'

Illustratie Henk van Ruitenbeek

Voordat ik naar Nederland kwam, was ik in de – verkeerde – veronderstelling dat Nederlanders heel serieus zijn. Dat zijn ze waar het werk betreft. Maar omdat ze hun werkuren zoveel mogelijk achter elkaar plakken, blijft er veel vrije tijd over. Voor mij als Italiaanse was het moeilijk om me aan dat ritme

landers écht plezier kunnen maken. Ik voelde me al snel onderdeel van de groep, ook omdat iedereen geïnteresseerd was in mijn herkomst en in Italië. Zelfs in deze coronatijd weten ze hoe ze het gezellig kunnen maken: een paar vrienden, een paar biertjes en soms een bordspel zoals de Kolonisten van Catan.

aan te passen. Wij houden van lange lunchpauzes. Toen ik me het Nederlandse ritme eenmaal had eigengemaakt, had ik tijd over om te sporten en met vrienden op te trekken. Toen ik ook Nederlandse vrienden kreeg, viel me pas goed op dat Neder-

En ze houden erg van samen eten: ik heb al kunnen genieten van traditionele gerechten zoals boerenkool.

Nog een anekdote: deze week wilde ik een kerstboom gaan kopen bij een

'Met één hand aan het stuur en de andere om de boom fietste ze naar huis'

geen auto nodig, we nemen de fiets!' En ze zette de boom op haar bagagedrager en fietste met één hand aan het stuur en de andere hand om de boom tegen de wind in naar huis. Nederlanders doen echt álles op de fiets!

kweker net buiten Wageringen. Mijn Nederlandse vriendin zei: 'Geen paniek, we hebben

Heb jij een leuke anekdote over een 'typisch Nederlands' ervaring? Stuur hem ons (max 300 woorden)! Beloning bij plaatsing: 25 euro en een pot Nederlandse snoepjes. resource@wur.nl

Deze Typical Dutch is ingestuurd door **Marta Battistel**, masterstudent Biologie uit Italië.

68.730

Zo veel is opgehaald in euro's voor een noodfonds voor studenten die door de coronapandemie in acute geldnood zijn gekomen. Inmiddels hebben 24 studenten noodsteun ontvangen. Het zijn vooral internationale studenten die door corona studievertraging hebben opgelopen die beroep doen op het noodfonds. Er is nog steeds financiële hulp beschikbaar. Bij het nieuwsbericht op onze website staat een link naar de aanvraagpagina. LZ

De mooiste van 2020

Niks te doen in lockdown? Breng dan je stem uit voor de Resource Coverprijs 2020. Het online stemmen op de mooiste proefschrift-cover begint de week voor kerst op de site van Resource. Nieuw dit jaar is dat naast de publieksinbreng ook een jury zich over de tien geselecteerde covers zal buigen. Beide oordelen wegen even zwaar. Het online stemmen kan tot vrijdag 8 januari 2020 twaalf uur 's middags Nederlandse tijd. resource-online.nl

Coronaproof actieplan tegen werkdruk

WUR heeft de aanpak van de hoge werkdruk geactualiseerd. Aanleidingen zijn de coronacrisis en een verzoek van het ministerie van SoZaWe om een actieplan op te stellen.

De raad van bestuur (RvB) heeft de afgelopen jaren de extra inkomsten door de studentengroei geïnvesteerd in de leerstoelgroepen, zodat die extra docenten konden aannemen. Door die investeringen leek de werkdruk onder docenten van WUR begin 2020 af te nemen, maar de coronacrisis gooide roet in het eten.

In het actieplan constateert onderwijsdirecteur Arnold Bregt dat de werkvreugde door de coronacrisis en het online onderwijs onder de Wageningse docenten is afgenomen.

WUR nam al maatregelen om de werkdruk te verminderen, zoals cursussen 'omgaan met stress' en stoelmassages. Dit programma Vital@work wordt door actiegroep WO-in-Actie en menig docent als een belediging ervaren, omdat werkdruk en stress hiermee wordt behandeld als een individueel en niet als een systematisch probleem.

De RvB broedt nu op extra maatregelen om de werkdruk te verminderen. Eerder dit najaar kende het bestuur opnieuw miljoenen voor extra docenten toe en daar komt nu 3.000 euro bij voor elke leerstoelgroep voor een student-assistent. Verder wil WUR de administratieve lasten van docenten verminderen. De WUR Council bespreekt het actieplan in januari. AS

Lid van De Jonge Akademie

Meteoroloog Chiel van Heerwaarden is verkozen tot lid van De Jonge Akademie van wetenschapsorganisatie KNAW. Bij het selecte (50 leden) gezelschap wil hij zich inzetten voor meer focus op kwaliteit dan kwantiteit bij de beoordeling van wetenschappers. Ook andere kwaliteiten van onderzoekers moeten volgens hem aan bod komen. 'Het maken van software bijvoorbeeld en het samenstellen van datasets kosten enorm veel tijd, maar wordt heel weinig beloond.' WUR telt op dit moment twee Akademie-leden: marien ecooloog Lisa Becking is de andere. Van Heerwaarden bestudeert de invloed van wolken op de opbrengst van zonnepanelen. RK

► Wim de Vries: stikstofwet is ambitieus

De stikstofwet van landbouwminister Schouten, die vorige week is aangescherpt om de steun van SP, SGP en 50Plus in het parlement te krijgen, is behoorlijk ambitieus, zegt de Wageningse stikstofhoogleraar Wim de Vries. De doelstelling, 50 procent stikstofreductie in 15 jaar, halen we niet met alleen technische maatregelen.

Eerst wilde het kabinet een reductie van 26 procent in 2030, terwijl de commissie-Remkes 50 procent in 2030 adviseerde. De onderhandelingen van Schouten met drie oppositiepartijen leiden nu tot resultaatverplichting van 50 procent in 2035. 'Die halvering lukt

---

Nederland haalt doelen niet met alleen technische maatregelen en maatwerk

---

niet alleen met technische maatregelen, zoals minder eiwit in veevoer, mestscheiding, verdunnen van mest met water en emissiearme stallen', zegt De Vries. Ook de veestapel moet kleiner. Het gericht opkopen van veebedrijven nabij natuurgebieden levert relatief weinig stikstofwinst op. 'De stikstofdeken die boven heel Nederland hangt, moet naar beneden. Ik ben erg voor maatwerk nabij natuurgebieden, maar om de reductie te halen is ook generiek beleid nodig.' De Vries denkt dat er allereerst duidelijkheid moet komen voor de boeren welke beweging ze moeten maken. 'Je hebt beleid nodig voor grote boeren die duurzaam willen intensiveren onder strenge emissie-condities en beleid voor boeren die willen extensiveren en ecosysteemdiensten willen aanbieden tegen betaling. Daarnaast kun je een deel van de boeren uitkopen.' AS

Lees een uitgebreider interview met De Vries op resource-online.nl

Vetdeeltjes zorgen voor water op yoghurt

De een roert het erdoor, de ander giet het af: het laagje water dat ontstaat op yoghurt. Maar met deze Wageningse ontdekking is dat onappetijtelijke plasje straks verleden tijd.

Yoghurt is een soort gel, net als kwark, verf en coatings. Het is een vloeistof bijeengehouden door kleine deeltjes die erin zitten. Na verloop van tijd scheiden het water en de deeltjes, dat heet synerese. Toch lijkt de ene gel daar gevoeliger voor dan de ander. Thomas Kodger en zijn collega's van de leerstoelgroep Physical Chemistry and Soft Matter ontdekten hoe dat komt: het ligt allemaal aan de deeltjes waaruit de gel bestaat.

Wrijving op moleculair niveau

Niet iedere gel heeft dezelfde bestanddelen. Gels zoals yoghurt bevatten vetdruppels die de vloeistof bij elkaar

houden. Andere gels, zoals verf, bevatten vaste

Gladde deeltjes duwen het water makkelijker weg

deeltjes. Die deeltjes trekken elkaar langzaam aan en klonteren samen. Daarbij persen ze water naar buiten, net als een spons die uitgeknepen wordt. Vet vormt vervolgens ronde, gladde druppels die soepel langs elkaar wrijven en zo water wegduwen. Vaste deeltjes daarentegen zijn hoekiger en hebben een ruwer oppervlak waardoor ze minder makkelijk langs elkaar glijden. Daardoor duwen ze minder water weg en vertonen minder synerese dan gels met vetdeeltjes, zoals yoghurt. De bestanddelen bepalen dus de mate van synerese.

De onderzoekers deden hun ontdekking niet in een bakje yoghurt, maar in een kunstmatig systeem in het laboratorium. 'Voedingsgels bestaan uit allerlei ingrediënten die de studie naar synerese beïnvloeden', legt Kodger uit. Daarom brachten de wetenschappers de gel terug tot de drie minimale componenten: water, deeltjes en een zeepachtige stof. Die laatste vormt een stabiliserend laagje om de deeltjes heen. Omdat ze dezelfde zeep en condities gebruikten in beide gels, kon alleen het type deeltje het verschil in synerese verklaren.

Ruw jasje

Nu onderzoekers weten dat de gladde buitenkant van vetdruppels in gels synerese verergert, kunnen ze er een oplossing voor zoeken. Misschien is die zelfs al in de maak bij WUR. Onderzoekers van Biobased Chemistry & Technology ontwerpen een stofje dat een eetbaar laagje om vetdruppels vormt. 'Dit laagje is ruw, waardoor de vetdruppels minder soepel langs elkaar glijden', vertelt Kodger. Hij vermoedt dat dit ruwe jasje het plasje op je yoghurt vermindert. Of dat daadwerkelijk zo is, moet komend jaar blijken uit onderzoek. NVTWH

Foto Shutterstock.com

Weer Wat Wijzer

Is alcoholvrije wijn niet gewoon druivensap?

‘De populariteit van met name alcoholvrij bier, maar ook wijn, neemt toe,’ zegt Karin Schroën, hoogleraar Levensmiddelenproceskunde. ‘Niet alleen als vervanger als je geen alcohol mag, maar ook als onderdeel van een gezond eetpatroon.’

De basis voor alcoholvrije wijn en gewone wijn is gelijk: druivensap en gist. Anders dan bij druivensap heeft alcoholvrije wijn dus een vergistingsproces ondergaan. ‘Er zijn twee manieren om alcoholvrije wijn te maken,’ zegt Schroën. ‘Je kunt gisten gebruiken die weinig alcohol produceren. Dat kan met genetisch aangepaste gisten, maar daar is niet iedereen fan van.’

Daarnaast kan je de alcohol er naderhand uithalen via destillatie, daar zijn meerdere methoden voor, bijvoorbeeld met behulp van een lagere druk waarbij alcohol overgaat in een gas. Schroën: ‘Door destilleren, verwijder je echter ook de vluchtige smaakstoffen. Die weggespoelde smaakstoffen kun je later weer uit het residu vissen en terug stoppen in de wijn. Dat blijkt in de praktijk gemakkelijker dan alleen de alcohol eruit halen.’ Er is wel één probleem: smaakstoffen lossen beter op in water met alcohol dan in water. ‘Dat maakt het lastig om hetzelfde smaakprofiel te krijgen in alcoholvrije wijnen. Omdat er minder smaakstoffen in water oplossen, smaakt het anders dan gewone wijn.’

Een ontnuchterend feitje: alcoholvrije wijn is meestal niet volledig alcoholvrij. Zolang het minder dan 0.5 procent alcohol bevat mag het volgens de wet alcoholvrij heten. Bij het productieproces blijft vaak een restje alcohol achter en de meeste alcoholvrije wijnen bevatten nog rond de 0,02 en 0,05 procent alcohol. Dat geldt trouwens ook voor de meeste fruitsappen, vertelt Schroën. ‘Alle vruchtensappen gaan uit zichzelf een beetje gisten.’ Het is technisch niet makkelijk, maar er zijn wel wijnen die echt geen alcohol meer bevatten, deze zijn halal. ¹

‘smaakstoffen lossen beter op in water met alcohol dan in water’

Karin Schroën, hoogleraar Levensmiddelenproceskunde

We worden dagelijks overspoeld met soms tegenstrijdige informatie. Hoe zit het nu precies? In deze rubriek geeft een wetenschapper antwoord op prangende vragen.

Door te vragen word je wijzer. Durf jij 'm te stellen? Mail naar redactie@resource.nl

Illustratie Marly Hendricks

Palmolie is (niet zo) slecht voor de natuur

Zonnebloem- en koolzaadolie uit Europa zijn niet per se beter voor natuur en milieu dan palmolie uit het tropisch regenwoud van Indonesië en Maleisië, blijkt uit een studie in *Nature*.

Uiteraard hebben de oliepalmlantages in Zuidoost-Azië veel tropisch regenwoud, inclusief het leefgebied van de orang-oetan, kapotgemaakt en zorgen de bijkomende ontwatering en branden voor een enorme CO₂-uitstoot en afname van de biodiversiteit. Maar de andere oliegewassen scoren niet echt beter, blijkt uit de studie, waaraan ook WUR-emeritus-hoogleraar Herbert Prins van Wildlife Ecology and Conservation heeft bijgedragen.

De oliepalm is een erg efficiënt gewas, het produceert 39 procent van de mondiale spijsolievraag op 'slechts' 22,5 miljoen hectare, ofwel 6,6 procent van het areaal aan oliegewassen. De sojaboon presteert op dat punt een stuk slechter; die levert aanmerkelijk minder olie op een oppervlak vijf keer zo groot. De soja-industrie leidt daarom tot veel meer ontbossing dan de oliepalmlantage.

Rode lijst

Opmerkelijk genoeg komen ook de 'Europese oliezaden' er niet best vanaf. Gewassen als koolzaad en zonne-

---

Ook olieteelt van koolzaad en zonnebloem bedreigt veel rode-lijst-dieren

---

bloem leveren drie tot vier keer minder olie op dan palmolie, op een groter oppervlakte. Weliswaar stond op die grond voorheen geen tropisch regenwoud, maar die velden leggen geen CO₂ vast in de vorm van bomen en gebruiken veel kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen.

De onderzoekers keken ook naar de biodiversiteit, naar hoeveel zoogdieren, amfibieën en vogels er in de spijso- liegebieden op de rode lijst staan van natuurbeschermingsorganisatie IUCN. De oliepalm in Indonesië en Maleisië bedreigt 472 soorten, het koolzaad en de zonnebloem in Europa respectievelijk 227 en 189. Ofwel: duidelijk minder maar nog altijd veel. De conclusie van de onderzoekers: wijs niet te eenzijdig naar palmolie als het gaat om duurzame gewasteelt. AS

Oliepalm. Foto Shutterstock

Eindelijk effectieve vogelmijtkiller

Verwarming van de kippenstal tot minimaal 45°C doodt alle vogelmijten.

Als pluimveehouders hun stal verwarmen tot minimaal 45°C voor de komst van nieuwe legkippen, gaan alle vogelmijten die zich in de stal bevinden dood, blijkt uit WUR-onderzoek. Pluimveehouders houden hun leghennen 80 tot 90 weken, daarna vervangen ze die.

Vogelmijt is een lastig te bestrijden plaag.

Vogelmijt is een lastig te bestrijden plaag

De bloedluis zit in kieren en spleten en kruipt 's nachts naar de kippen op stok om bloed te zuigen. Bestrijdingsmiddelen hebben weinig effect in een stal met gro-

te hoeveelheden stof waarin de vogelmijt zich verschuilt in gaten en kieren, toonden Wageningse onderzoekers eerder aan. Verwarmen van de stal tussen twee legroonden biedt perspectief, blijkt nu. Onderzoeker Monique Mul en twee masterstudenten plaatsten nylon zakjes met vogelmijten of hun eieren in vier lege pluimveestallen op zes verschillende plekken, bijvoorbeeld in kieren (tussen twee houten planken), bij de luchtinlaat of onder een laagje mest. Daarna werd de schuur met een pellet-kachel verhit tot minimaal 45°C. Deze temperatuur werd minstens 48 uur vastgehouden. Na afloop bleek dat alle vogelmijten en eieren dood waren.

Verwarmen van legpluimveestallen is een effectieve methode om vogelmijt te bestrijden, concluderen Mul en haar medeauteurs in het tijdschrift *Veterinary Parasitology*. AS

Drents 'zwerfhert' mag blijven

Het edelhert dat al een tijdje in z'n eentje in Drenthe leeft, hoeft toch níet te worden afgeschoten, besloot de provincie Drenthe vorige week. Een goede zaak, vindt dierecoloog Hugh Jansman, wiens team de genetische herkomst van het dier onderzocht. 'Een robuuste populatie heeft bewegingsvrijheid nodig.'

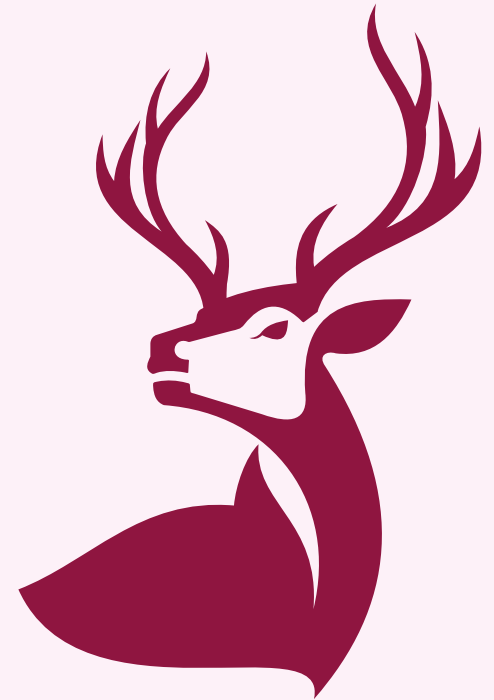
De geweidrager leeft al meer dan twee jaar in Drenthe. Aanvankelijk wezen alleen sporen, uitwerpselen en een enkele cameraval-opname op zijn bestaan, maar sinds dit najaar laat hij zich vaker zien. Meteen barstte de discussie los: mag hij blijven? Net als in veel andere provincies mogen in Drenthe officieel geen wilde edelherten leven. Buiten de formeel aangewezen leefgebieden, zoals de Veluwe of de Oostvaardersplassen, geldt een zogenoemd nulstandbeleid. De provincie vond aanvankelijk dat het dier afgeschoten moest worden, maar kwam daar vorige week op terug. Mede onder druk van natuurliefhebbers – een petitie leverde 27.000 handtekeningen op – blijft het jachtgeweer nu in de kast, mits het dier geen schade of overlast oplevert. 'De provincie vult het nulstandbeleid dus in als nulschadebeleid', vermoedt Jansman. Als onderzoekers van de genetische samenstelling van de edelhertpopulaties in Nederland en de grensgebieden worden hij en zijn collega's van team Dierecologie (Wageningen Environmental Research) wel vaker geraadpleegd om de herkomst van "zwerfherten" te duiden.

'Ik kan er wel van genieten dat zo'n hert gewoon z'n eigen gang gaat'

'Migratie is volstrekt natuurlijk gedrag voor edelherten. Alleen belemmeren wij dat enorm met onze regeltjes en hekken. Ik kan er wel van genieten dat zo'n hert gewoon z'n eigen gang gaat, dat we niet alles perfect onder controle hebben in ons aangeharkte Nederland.'

Natuurlijke selectie

Volgens Jansman vormen verkeer en landbouwbelangen de belangrijkste redenen waarom Nederlandse edelherten zo weinig migratieruimte hebben. Die isolatie kan de vitaliteit van de soort fors uithollen, waarschuwt hij. 'Bij populaties die op een natuurlijke wijze dieren met buurpopulaties kunnen uitwisselen, bijvoorbeeld via een corridor, volstaat een omvang van zo'n vierhonderd edelherten om inteelt te voorkomen. Bij gesloten populaties ligt dat aantal veel hoger: vierduizend. En die omvang halen we in Nederland niet eens: onze populaties tellen hooguit 2500 edelherten', constateert hij. Daarnaast speelt het intensieve beheer mee. Jaarlijks wordt circa 50 procent van de Nederlandse edelherten afgeschoten. 'Wat betekent dat voor de veerkracht van ons edelhertenbestand?', vraagt Jansman retorisch. Hij vertelt over een niet-beheerde edelhertpopulatie in Schotland, waarbij het werpmoment van kalveren in de loop van veertig jaar meerdere weken

naar voren schoof, als genetische aanpassing aan klimaatverandering. Jansman: 'Schieten we bij de Nederlandse edelherten de genetische aanpassingen aan bijvoorbeeld het veranderende klimaat er niet letterlijk uit? Natuurlijke selectie krijgt amper een kans.'

Gevraagd naar een oplossing noemt hij het perspectief van de kaart van Nederland voor 2120. 'Met veel meer ruimte voor (onderling goed verbonden) natuur, waar vitale populaties van wilde dieren kunnen leven en toppredatoren zoals de wolf ook gewoon hun ding kunnen doen. Zodat er niet meer zo'n gevecht is tussen natuur en landbouw als nu en we ook niet meer zo hoeven te tuinieren met natuur.'

ME

Droom

Onderaan deze columns, in het stukje bij mijn naam, staat dat ik ervan droom om op een dag zelf een paar koeien te kunnen houden. Iemand vroeg pas of ik niets beters had kunnen verzinnen. Ik vrees van niet, maar ik kan wel een poging doen om het uit te leggen.

In de laatste jaren van mijn studie ben ik telkens in projecten beland op het raakvlak van rundveehouderij en natuurbehoud. Nu, met mijn promotieonderzoek, is dat niet anders. Steeds maar weer die koeien, zeggen sommige vrienden. Ik vind het allesbehalve erg. Waar mensen, koeien en natuur samenkomen, is - ondanks alles - een hoop moois mogelijk.

Om echt iets van dat samenspel te begrijpen, is het essentieel om regelmatig buiten te komen. Om met boeren en andere

‘Neem later gewoon wat dwerggeitjes, zeggen ze dan. Veel makkelijker’

of dat voor mij wel genoeg is. Of ik op een dag niet gewoon zelf een paar koeien moet gaan houden. Zelf dat raakvlak tussen landbouw en natuur opzoeken – al is het op nog zo’n onbenullig kleine schaal.

betrokkenen te praten. Naar vogeltjes en plantjes te kijken. Maar soms vraag ik me af

Vincent Oostvogels

Natuurlijk weet ik ook wel dat ik prima onderzoek naar rundveehouderij kan doen zónder zelf koeien te houden. En dat het houden van een paar koeien me bovendien geen enkel inzicht geeft in de keuzes waar ‘echte’ koeienboeren voor staan. Toch kriebelt er iets bij de gedachte aan eigen koeien.

Toch wordt het me langs alle kanten afgeraden. Je kunt over het krijgen van kinderen praten alsof dat de normaalste zaak van de wereld is, maar begin over een paar koeien en de meeste mensen zien alleen maar bezwaren. Neem later gewoon wat dwerggeitjes, zeggen ze dan. Veel makkelijker.

Eigen koeien lijken al gauw onbereikbaar. Zeker als je, zoals ik, zelf niet van een boerderij komt. Er komt natuurlijk ook veel bij kijken. En eerlijk is eerlijk, ik weet ook helemaal niet hoe ik dat allemaal vorm zou moeten geven, met die koeien. Zeker niet in de nabije toekomst. Maar ooit, ooit moet dat toch mogelijk zijn?

Vincent Oostvogels (25) zit in het eerste jaar van zijn promotieonderzoek naar biodiversiteitsherstel in de melkveehouderij. Hij droomt ervan om op een dag zelf een paar koeien te kunnen houden.

Docenten tijdens corona

OP HET RANDJE

Wageningse docenten zitten tot over hun oren in het werk. Door corona zijn werkdruk en stress enorm toegenomen en er staat nauwelijks een zonnige kant tegenover. Drie docenten vertellen hoe ze (bijna) vastliepen. 'Ik wilde ontslag nemen.'

Fotografie Guy Ackermans

Tekst Albert Sikkema

'Je hoort overal van docenten dat het drukker is geworden', zegt Ute Sass-Klaassen. 'Er zijn meer studenten die begeleiding vragen en door de coronacrisis moet je alles vanachter de computer doen.' De gelauwerde docente van Bosecologie en Bosbeheer – ze staat vaak op de shortlist van de Teacher of the Year-verkiezing – heeft het de afgelopen maanden alleen maar drukker gekregen met vragen beantwoorden en begeleiden. Haar mailbox loopt over. 'Ik heb het gevoel dat ik steeds tien ballen in de lucht moet houden. Ik zit op en soms over mijn grens, ik moet permanent iets doen, ik kan niet stil zitten om tot rust te komen. Ik heb te weinig tijd voor reflectie, ik stoom aan één stuk door. Toch heb ik het gevoel: ik heb te weinig tijd voor studentenbegeleiding. In de eerste periode heb ik acht weken heel intensief onderwijs gegeven. Na afloop lag er een enorme berg taken en mailtjes op me te wachten. Ik wil... je moet eigenlijk even rust creëren na zo'n onderwijsperiode, maar ik kan dat niet meer. Dat heeft ook gevolgen voor mijn privéleven; ik heb weinig tijd voor familie en vrienden, ik doe alles haastig.'

Kick

Sass-Klaassen zit op het randje, dat weet ze, maar ze is nu eenmaal een zeer bevlogen docente. 'Ik maak me

zorgen over de onderwijskwaliteit. De groepen worden steeds groter en ik zie de afstand tussen docenten en studenten groeien. Ik heb een idee hoe je goed onderwijs geeft: met een team van enthousiaste docenten, die experts op hun gebied zijn en die studenten met *up to date* kennis en bijbehorende skills verzorgen. Ik word gelukkig als ik een cursusontwerp verzin, met excursies, enthousiaste gastsprekers en practica en dat op het einde alle puzzelstukjes op hun plek vallen. Ook wil ik onderwijs geven in een bepaalde sfeer, dat je als groep tijdens het vak naar elkaar toe groeit. Als dat lukt, krijg ik een kick, maar om die kick te krijgen, moet ik steeds meer leveren.'

Als er dingen tegenzitten, schiet ze snel in de stress. 'De afgelopen maanden was er gedoe met het studentenregistratiesysteem Osiris en was het een opgave om goede stageplekken voor de studenten te vinden – ik ben ook stagecoördinator. Toen wij hoorden dat er ook nog dingen anders moesten in de coördinatie van stages en afstudeerprojecten, waardoor wij er taken bij kregen, waren we er echt klaar mee. Wat moet ik met bedankmailtjes voor onze inzet als er tegelijkertijd dit soort acties langskomen!?'

Kunst- en vliegwerk

Er is een patroon bij Wageningse docenten. Ze zijn gemotiveerd, willen goed onderwijs geven en lopen nu vast, omdat ze teveel doen. Dat komt niet alleen door

'IK WERD EEN
DEADLINEJUNKIE'

Hannie van der Honing

de groei van het aantal studenten, waardoor ze steeds meer studenten moeten begeleiden, maar ook door de coronacrisis, waardoor ze razendsnel online onderwijs moesten optuigen en niet of nauwelijks nog echt contact hebben met hun studenten.

Zo had Ronald Osinga, docent bij Mariene Dierecologie, al last van werkdruk en stress voor de coronacrisis. 'Bij onze groep is vooral het aantal thesisstudenten gegroeid. Vorig studiejaar was mijn record; toen heb ik ruim twintig thesiswerkstukken begeleid. Thesisbegeleiding is inmiddels mijn *core business*. Ik kan geen acquisitie van onderzoek meer doen en zelf geen artikelen meer schrijven.'

Toen kwam de eerste lockdown. 'Ik heb op de slaapkamer allemaal video's zitten opnemen voor het onderwijs. Dat kostte veel tijd; je moet het voorbereiden en de opnames moeten soms drie keer opnieuw. Ik zag de stapels groeien, je werkt allerlei klussen weg, met kunst- en vliegwerk. Het kwam iets te vaak voor dat ik achteraf dacht: als we dit studentenproject beter hadden doordacht en besproken, hadden we er meer uit kunnen halen.'

'Onze leerstoelgroep probeert zo weinig mogelijk studenten te weigeren, want we willen niet dat de studenten studieovertraging oplopen. Maar dat vereist veel

creativiteit en levert veel extra werk op. Het werk stapelde zich op. Door de werkdruk word je wel efficiënter. Ik werd een deadlinejunkie, maar ik kwam op een punt dat ik het niet meer voor elkaar kreeg. Dat punt heb ik een paar keer gehad afgelopen jaar. Dat leidde ertoe dat ik rond de zomervakantie vaststelde: ik vind mijn werk niet meer leuk. Daar schrok ik van, ik ben 53 jaar, het is te vroeg om met pensioen te gaan. Wat ik wil terugkrijgen, is de rust om dingen goed te doen.'

De druppel

Ook Hannie van der Honing, docente bij het laboratorium voor celbiologie, liep dit jaar vast. En ook bij haar stapelde de stress zich de afgelopen jaren op. Eerst stopte ze veel extra tijd in de ontwikkeling van een Engelstalig vak, toen draaide ze lange onderwijsdagen na invoering van het Extended Daytime Schedule, toen kwam de omschakeling van Blackboard naar Brightspace en ondertussen groeiden de studentaantallen.

De coronacrisis was de druppel. 'Ik gaf in periode 5 een vak voor 235 studenten. De donderdag voordat het vak begon, ging de campus dicht. We moesten daarom heel snel schakelen naar een online format. Hele dagen zat ik achter de computer, thuis aan de keuken-

Ronald Osinga

tafel, om alles in Brightspace te zetten, en ondertussen probeerde ik mijn dochter te helpen met haar schoolwerk. Tien dagen na de lockdown kon ik geen pizza meer snijden. RSI.'

Van der Honing is een gedreven docent, dus wat ging ze doen? 'Ik ben overgeschakeld op het maken van filmpjes, samen met een collega, voor de online practica. Ik sprak de tekst voor de filmpjes in via WhatsApp en mijn collega maakte filmpjes door de microscoop. Ook maakte ik quizjes, dan vroeg ik in de weekenden mijn man om de quizvragen in Brightspace te zetten, want zelf kon ik dat niet meer. De studenten waren heel enthousiast over de filmpjes, dat gaf veel energie.'

'Maar na het examen viel ik in een motivatie-dip. Ik had in periode 6 weer een vak en daar zag ik tegenop. Ook bij dit vak moesten alle microscopie-practica online verzorgd worden, dus ik weer filmpjes maken, maar er was bijna geen live interactie met de studenten en dat brak me op. Normaal zie je of studenten de lesstof oppikken en daar kreeg ik dan energie van, maar online krijg je daar geen beeld van. Toen studenten kritiek leverden op het vak, raakte me dat heel erg. Terwijl de studenten vooral positieve feedback gaven, maar dat zag ik niet. Achteraf denk ik: dat was een teken dat het niet goed

met me ging. De studenten voelden zich alleen, ik voelde me alleen, maar dit corona-onderwijs was de enige mogelijkheid.'

Ontslagbrief

Ze ging op vakantie, een heerlijke ontspannende vakantie. 'Maar toen ik in de eerste week na de vakantie een training kreeg over het nieuwe toets-systeem ANS, toen voelde ik paniek: dit wil ik er niet bij! Ik gaf in periode 1 een vak en af en toe practicum. In die periode kreeg ik paniekaanvallen en kon ik niet meer goed slapen. Collega's zagen het ook aan me, dat ik tranen in mijn ogen kreeg als ze vroegen hoe het met me ging. Ik heb gedacht: ik schrijf mijn ontslagbrief. Maar toen dacht ik: nee, ik kan me beter ziek melden.'

Drie maanden later werkt Van der Honing nog steeds en ze slaapt weer goed. 'Ik heb weer plezier in mijn werk, ik weet niet waarom. Misschien komt het door het contact met de studenten. Ik geef nu les aan drie groepjes van twaalf studenten, dat is heel leuk, daar haal ik energie uit.'

Ze ervaart nog steeds extra werkdruk door de coronaregels. 'In januari hebben we een vak voor ruim 100 studenten. Normaal verzorgen we de practica in een grote zaal.

Nu moeten we elk practicum, vanwege de coronarichtlijnen, 5 keer aanbieden aan kleinere groepen. Hopelijk kán dat na half januari. Bovendien moeten we alles ook online aanbieden, want verkouden studenten moeten het practicum thuis kunnen volgen.' Maar Van der Honing let wel beter op zichzelf. 'Ik ben gestopt met werken in het weekend en ik loop overdag geregeld hard. Ik werk nog maar 4 tot 6 uur per week teveel, ik ken collega's die veel meer uren overwerken.'

Succes

Ook Ronald Osinga heeft greep gekregen op zijn situatie. 'Over de oplossing hebben we het gehad in de groep. Er komen twee docenten bij. Dat haalt de druk van de ketel. Die nieuwe mensen gaan nu beginnen. Daardoor kan ik mijn agenda leeg maken en twee maanden lang aan een EU-voorstel werken. Deze aanvraag ontstond onverwacht, maar het is een enorme kans. Dus in goed overleg gooi ik mijn taken nu over de schutting. Dit helpt mij enorm; ik kan me nu even focussen op mijn onderzoek.' Daarna gaat Osinga weer promovendi en masterstudenten begeleiden, maar veel minder dan vorig jaar.

Ute Sass-Klaassen heeft nog geen oplossing. 'Ik doe graag diverse dingen, want die kan ik allemaal meenemen in mijn onderwijs. Voor projecten als de Twitter-

---

'DE STUDENTEN VOELDEN ZICH ALLEEN, IK VOELDE ME ALLEEN'

'IK BEN GESTOPT MET WERKEN IN HET WEEKEND'

boom, die ik in het weekend deed, kan ik momenteel de energie niet meer opbrengen. Ik zou graag een jong iemand aan mijn zijde hebben.'

Van der Honing hoorde de rector zeggen dat de docenten, om de werkdruk te verlagen, desnoods maar minder kwaliteit moeten leveren. 'Maar dat willen de docenten in Wageningen niet. Je moet voor kwaliteit gaan, je studenten helpen, ook in deze vervelende periode. Van kwaliteit krijg ik juist energie.'

Maar die kwaliteit staat onder druk, zegt Ronald Osinga. 'De tevredenheid onder studenten daalt ook, want de kwaliteit van WUR komt juist door het hoge aantal contacturen en dat wringt nu. Het is mooi dat WUR voor de zestiende keer wordt beoordeeld als beste universiteit van Nederland, maar in onze groep zeggen we weleens: we gaan aan ons succes ten onder.' ■

Ute Sass-Klaassen

20 VRAGEN OVER 2020

Het nieuws dit jaar werd overheerst door corona. Toch ging het leven door, zo goed en zo kwaad als het kon, zoals blijkt uit de onderwerpen die in deze Nieuwsquiz 2020 voorbijkomen. De antwoorden staan op pagina 31. Maar eerst zelf even proberen. Tekst Roelof Kleis

01

Onbekenden plaatsen in de zomer uit protest een piano in de natte natuurtuin bij Atlas. Wat is hun grief?

- A WUR doet te weinig aan de muzikale vorming van studenten
- B WUR weigert een openbare piano te plaatsen in Forum
- C WUR moet een toetje lager zingen mbt het aantrekken van bedrijven
- D WUR moet de wetenschappelijke integriteit niet offeren aan de private sector

02

In de film Boy meets Gun, deels opgenomen op de campus, speelt een Wageningse hoogleraar een prominente rol. Wie?

- A Hoogleraar Evolutionaire Filosofie Maarten Moreau
- B Hoogleraar Humane Voeding en Gezondheid Sander Kersten
- C Hoogleraar Klimaat en Fenologie Arnold van Vliet
- D Hoogleraar Evolutionaire Virologie Gorben Pijlman

Promovendus Boy van Droffelaar bewijst dat leiders nog beter worden door een weekje ....

- A vakkenvullen in de supermarkt
- B meelopen op de werkvloer
- C mediteren in een klooster
- D wildkamperen in de jungle

20

In de strijd tegen de wegwerpbeker werd een nieuw alternatief geïntroduceerd: de Billie Cup. Waar is deze van gemaakt?

- A Hergebruikt papier
- B Plastic
- C PLA
- D Hout

15

WIE ZEI WAT?

Verbind de juiste goute met de persoon

'Ik ben altijd een zaaier geweest.'

(A)

① Joris Sprakel in zijn inaugurele rede

'Ik ben van nature geen optimist.'

(B)

② Sportfanaat Paula Harkes in haar proefschrift

'You don't have to excel in every part to get on stage.'

(C)

Teacher of the Year
③ Arie Nieuwenhuizen in zijn dankwoord

'Ik vind het leuk om verhalen te vertellen.'

(D)

Oudervoorlichter Hermien
④ Miltenburg in haar afscheids-interview

19

Upfield, voortgekomen uit een onderdeel van Unilever, gaat op de campus werken aan plantaardige ....

- A boter
- B margarine
- C toetjes
- D melk

16

Katharina Hanika won de jaarlijkse Dance Your PhD-wedstrijd van Science met een ...

- A breakdance
- B klompendans
- C buikdans
- D streetdance

14

WUR-studenten wonnen de 4TU Impact Challenge. Waarmee?

- A Een opvouwbare thuiswerkplek
- B Een sapje uit cacaovruchtvlies
- C Een kruidenautomaat
- D Een golfbreker

18

De Rotterdamse politie rukte massaal uit naar de Erasmusbrug voor plastic-onderzoeker Paul Vriend. Waarom?

- A Ze dachten dat hij plastic in het water gooide
- B Ze dachten dat hij een terrorist was
- C Ze dachten dat hij wilde springen
- D Ze dachten helemaal niks: het was loos alarm

17

'De ontwikkeling van het coronavirus is heel zorgwekkend; het kan uitgroeien tot een wereldwijde epidemie.' Wie had -in februari!- deze vooruitziende blik?

- A Jelke Fros, winnaar van de Beyerinck Premie voor jong virologisch talent
- B Hoogleraar Virologie Wim van der Poel, onderzoeker nertsen en corona
- C Buitengewoon hoogleraar Veterinaire Arbovirologie Jeroen Kortekaas
- D Voorzitter raad van bestuur Louise Fresco, in haar column in NRC

03

Vrouwen schrijven in coronatijd minder wetenschappelijke artikelen dan mannen. Hoe komt dat?

- A Vrouwen houden niet zo van thuiswerken
- B Mannen die thuiswerken lopen in de weg
- C Vrouwen komen door het huishouden niet aan schrijven toe
- D Mannen werken thuis harder dan vrouwen

04

Met Insects for Peace leidt de leerstoelgroep Entomologie voormalige FARC-strijders in Colombia op tot insectenkwekers. Welk insect kweken zij?

- A De soldaatvlieg
- B De killer bee
- C De sprinklerhaan
- D De dikkontmier

06

Studenten maakten een podcast Taste of Recovery over reuk- en smaakverlies. Voor wie?

- A Grieppatiënten
- B Coronapatiënten
- C Kankerpatiënten
- D Suikerziektepatiënten

05

WUR geeft oud papier een nieuw leven als ...

- A Toiletpapier
- B Servetten in de kantines
- C Koffiebekers
- D Inpakpapier in de WUR-shop

07

Mark Roosjen kreeg zijn bul in een gouden koker. Waarom?

- A Hij was de eerste promovendus die zijn thesis online verdedigde
- B Hij promoveerde met lof; dan heb je recht op een bul in een gouden koker
- C Hij was de 7500-ste promovendus die bij WUR zijn bul haalde
- D Hij promoveerde op een studie naar het succes van de gouden driehoek WUR-Overheid-Bedrijfsleven

08

Het concept MyWURSpace, met als kern de flexibele werkplek, sneuvelde nog voordat het van de tekenafel kwam. Waardoor?

- A Wij willen liever een eigen werkplek
- B Wij werken liever thuis
- C Het plan bleek te duur
- D Corona gooide roet in het eten

12

Bij de Opening van het Academisch Jaar stond een oer-Hollandse vogel in de spotlights. Welke?

- A Kievit
- B Wulp
- C Grutto
- D Veldleeuwerik

11

Promovendus Jarst van Belle veredelde een inheems plantje voor de productie van plantaardige olie. Hoe heet dit plantje?

- A Chia
- B Vlas
- C Koolzaad
- D Huttentut

10

De expositie Countryside, The Future van Rem Koolhaas liet onder meer Wageningse landbouwkundige innovaties zien. Waar was dit te zien?

- A In het Sydney Opera House
- B In de Ciudad de las Artes y las Ciencias in Valencia
- C In het Guggenheim Museum in New York
- D In het Van Gogh Museum in Amsterdam

09

Sinds 1 juli is de campus rookvrij. Waar mag nog wel worden gerookt?

- A Op de toiletten
- B Aan de randen van de campus
- C In de bushokjes
- D Op de Bornsesteeg

13

Raad van bestuur ontmoet XR

De Wageningse tak van protestgroep Extinction Rebellion voert al meer dan een jaar actie tegen de in hun ogen onduidelijkheid van WUR over samenwerking met bedrijven. Er zijn inmiddels gesprekken geweest met de raad van bestuur. Komen ze dichterbij elkaar? Tekst Willem Andrée Foto's Guy Ackermans

Extinction Rebellion (XR) eist dat WUR transparant is over haar samenwerkingsverbanden met de private sector. De leden willen een krachtig beleid op het gebied van de klimaat- en ecologische crisis en ze willen dat studenten en medewerkers meer betrokken worden in de besluitvorming. Sinds het begin van hun protestacties heeft de groep gesproken met de raad van bestuur (RvB) en ook een dialoog gevoerd met rector magnificus Arthur Mol over het klimaatbeleid. Toch zet XR de acties voort. Tijd om aan één van de XR-leden, Solina Diallo, en RvB-lid Rens Buchwaldt te vragen of ze al nader tot elkaar komen.

Solina: 'Wij willen graag weten welke argumenten en risico's meewegen in de besluitvorming als WUR een samenwerking aangaat met private partijen. Toen Unilever zich op de campus vestigde, konden we weinig gedetailleerde informatie vinden over het proces dat aan de besluitvorming vooraf ging.'

Rens: 'We kunnen niet langer in ons eentje alle oplossingen en antwoorden vinden. Er zijn veel uitdagingen in de wereld en we willen daar op een positieve manier aan bijdragen. Wij voelen

een noodzaak tot samenwerken. Dat betekent samenwerken met niet-gouvernementele organisatie (NGO's, red.), andere universiteiten en instellingen, maar ook met bedrijven. We hebben beleid geformuleerd over hoe we omgaan met bedrijven en dat is online te vinden. Als nieuwe bedrijven zich op de campus willen vestigen, zijn er criteria en intenties waaraan zij zich moeten committeren. Ten eerste moet er bereidheid zijn deel uit te maken van ons WUR-ecosysteem. Kennisinstellingen moeten actief zijn binnen het domein van WUR en van belang kunnen zijn voor onze studenten en onderzoekers. Daarnaast willen we dat ze hun faciliteiten met ons te delen, en omgekeerd. Kunnen zij ons helpen impact te hebben? Dat is het proces waarin we hen proberen te betrekken.'

Solina: 'Natuurlijk moeten wij niet in onze ivoren toren blijven zitten. Maar wij vinden dat WUR een verkeerd signaal geeft. De bedrijven op de campus zijn niet divers. Ze hebben allemaal dezelfde visie op bijvoorbeeld de toekomst van het voedselsysteem. Er zijn veel verschillende voedselsystemen en visies op duurzaamheid. WUR richt zich nu op multinationals die een nieuwe vraag creëren

'Het moet niet bij
eisen blijven'

WUR geeft een verkeerd signaal af

waarbij veel technologie en grondstoffen nodig zijn en waarmee de macht binnen het voedselsysteem gecentraliseerd wordt. Hiermee geef je het signaal af dat WUR zich vooral op de private sector richt in haar samenwerkingsverbanden.'

Rens: 'Daar heb je een goed punt wat de diversiteit van het ecosysteem betreft. We zijn een wetenschappelijke instelling en we moeten onze horizon verbreden. Aan de andere kant zijn er 180 partijen en bedrijven op de campus, dus er zijn verschillende visies. Ik ben het met je eens dat de bedrijven op de campus de grote bedrijven zijn. Maar onlangs hebben we Nergena aangekocht, een gebouw midden tussen de velden ten noorden van de campus. Dat gebouw biedt een uitgelezen kans aan kleinere bedrijven die niet midden op de campus willen zitten, om toch bij ons te komen. NGO's zouden daar prima passen.'

Solina: 'Een uitleg als deze is zeker nuttig. Toch vind ik nog steeds dat studenten en medewerkers meer zicht zouden moeten krijgen op de processen die plaatsvinden. Bovendien zou het bestuur moeten laten zien dat het beseft dat sommige besluiten omstreden kunnen zijn.'

Rens: 'Als we met nieuw beleid of een nieuwe samenwerking bezig zijn, dan delen we dat met verschillende belanghebbenden zoals de WUR-council en de Student Staff Council. Maar één gesprek hierover is inderdaad onvoldoende. Dus proberen we ook anderen te betrekken buiten deze officiële partijen, zoals bij de ontmoeting die rector Arthur Mol had met XR over de klimaatcrisis. We moeten samenwerken.'

Solina: 'En we moeten aan fundamentele veranderingen werken. Wageningen wil wetenschap bedrijven met maat-

schappelijke impact. Dat zit inherent politiek in. Maar ondertussen wil men geen politiek standpunt innemen over klimaatverandering.'

Rens: 'WUR is een mengelmoes van meningen en die nemen we mee. Als we kijken naar de toekomst van voedsel, is er niet één enkele visie die we als dé visie kunnen zien. We moeten voortdurend naar verschillende meningen blijven luisteren om vooruit te komen. Verschillende paden leiden naar verschillende richtingen.'

Solina: 'Maar het politieke aspect ontbreekt. Het argument dat we meestal te horen krijgen, is dat WUR geen politieke organisatie is. Toch zou ik graag zien dat WUR toegeeft dat voedselproductie een politieke component heeft. Dat zou onderdeel van het gesprek moeten zijn.'

Rens: 'Onze Social Sciences Group behandelt de politieke kant. En andere wetenschappers werken aan de sociaaleconomische aspecten of de technische aspecten. Het antwoord zit niet in een politieke óf een technische oplossing, maar in een combinatie van de twee.'

Solina: 'In het strategisch plan kun je lezen dat we maatschappelijke waarden creëren en wetenschap bedrijven die dicht bij de maatschappij ligt. Daar zit toch conflict in? Creëren we niet onvermijdelijk iets politieks in de wetenschap die wij als WUR aan de wereld presenteren?'

Rens: 'Ons belangrijkste doel is om impact te creëren. Dat kan alleen als we onafhankelijk, betrouwbaar en eerlijk zijn. En niet eenzijdig, want dat tast onze positie aan als bron van kennis en feitelijke informatie en dan kun je geen impact meer hebben.'

Solina: 'Ik ben blij dat we dit gesprek voeren, maar het is een proces. We blij-

ven actievoeren tot er een fundamentele verandering plaats heeft gevonden in de manier waarop studenten en medewerkers betrokken worden bij besluitvorming.'

Rens: 'Jullie moeten ook blijven protesteren, maar daarnaast ook in gesprek blijven gaan. Niet alleen eisen stellen. Het moet ergens toe leiden.' ■

Zie ook wur.nl/transparantie en wur.eu/transparency

Het antwoord op de grote vragen is zelden eenduidig. In *Van Twee Kanten* gaan mensen met verschillende visies op een complex vraagstuk met elkaar in gesprek.

Een 'indirecte prikplicht', mag dat?

'NIEMAND WORDT GEDWONGEN'

Wie niet gevaccineerd is tegen corona, mag straks mogelijk niet naar de kroeg of met het vliegtuig, stelde minister De Jonge van Volksgezondheid. Is hier sprake van een verkapte vaccinatieplicht? Nee, zegt WUR-ethicus Marcel Verweij. 'Het zou mensen kunnen motiveren om zich te laten vaccineren, maar ik zie dat als een gunstig neveneffect.'

Tekst Tessa Louwerens

Uit verschillende peilingen blijkt dat het aantal mensen dat zich straks wil laten vaccineren tegen corona schommelt rond de 70 procent. De vraag is of dat genoeg is om de hele samenleving te beschermen. Onlangs stelde minister De Jonge van Volksgezondheid dat wanneer het covid-19-vaccin beschikbaar is, mensen die zich laten vaccineren eerder terug kunnen naar 'het oude normaal'. Wie zich niet laat inenten mag dan bijvoorbeeld niet naar een evenement of de kroeg. Die opmerking schoot velen in het verkeerde keelgat: er zou sprake zijn van een verkapte vaccinatieplicht. Volgens WUR-ethicus Marcel Verweij is het te rechtvaardigen dat gevaccineerden meer mogelijkheden krijgen. Dat heeft volgens hem niets te maken met vaccinatieplicht. Verweij is hoogleraar Filosofie en was jarenlang lid van de Gezondheidsraadcommissie Vaccinaties. 'Je hebt als mens de morele plicht je verantwoordelijkheid te nemen en te helpen spreiding van het virus te voorkomen. Die verant-

woordelijkheid nemen we nu ook al: we schudden geen handen, houden afstand, dragen mondkapjes, laten ons testen en gaan in quarantaine. Diverse maatregelen beperken onze vrijheid, en sommigen daarvan worden afgedwongen, zoals een tijdelijke lockdown. Die maatregelen zijn gerechtvaardigd, omdat ze helpen de spreiding van het virus te voorkomen. Maar als je gevaccineerd bent, is zo'n beperking niet meer nodig.'

Vrijheid

In hoeverre mag de overheid mensen in hun vrijheid beperken? 'Een vrijheidsbeperking moet proportioneel zijn, dus niet groter dan strikt noodzakelijk om het doel te bereiken: het is altijd een afweging tussen vrijheid van het individu en maatschappelijk belang.' Onze individuele vrijheid is in de grondwet vastgelegd. Zo heeft iedereen het recht op zelfbeschikking en mag daarmee bepalen wat er wel in niet ingespoten wordt. Verweij: 'Klopt, maar grondrech-

ten zijn niet absoluut. Vrijheden mogen ingeperkt worden, als je daarmee voorkomt dat anderen worden geschaad. Zowel in de grondwet als Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens, staat op welke gronden een inbreuk op die rechten mogelijk gerechtvaardigd is. Een voorbeeld is bescherming van de volksgezondheid. Een beleid waarbij bepaalde regels komen te vervallen voor gevaccineerden, kun je verantwoorden als een vaccin voor iedereen beschikbaar is en, nog belangrijker, wanneer duidelijk is dat vaccineren verspreiding van het virus tegengaat en tot groepsimmunitet kan leiden. We weten overigens nog niet zeker of dat laatste ook geldt voor de coronavaccins.'

Indirect

De term 'indirecte vaccinatieplicht', die minister De Jonge gebruikte, vindt

Foto Shutterstock.com

Verweij ongelukkig gekozen. ‘Niemand wordt gedwongen. En weigeraars gaan niet naar de gevangenis, iets wat bijvoorbeeld in België kan gebeuren als je je kind niet tegen polio laat vaccineren. Dát is een echte vaccinatieplicht. Bij corona zal er geen dwang achter vaccinatie zitten, die zit hem alleen in de quarantainemaatregelen. Als het vaccin effectief blijkt in het voorkomen van infecties, en het verkleint de kans dat je een ander besmet, dan biedt dat een extra mogelijkheid om je verantwoordelijkheid te nemen en elkaar te beschermen. Bestaande maatregelen als quarantaine zijn dan overbodig en mensen die gevaccineerd zijn, kunnen meer bewegingsvrijheid krijgen.’

Volgens Verweij is er nog een tweede

argument. ‘Vrijheidsbeperkingen moeten proportioneel zijn. Als iemand die gevaccineerd is, toch in quarantaine moet terwijl deze niet besmettelijk is, dan is dat buiten proportie en dus ethisch onverdedigbaar.’

Consequenties

Volgens Verweij moet je dit niet zien als straffen of belonen. ‘We zitten nu in een situatie met strikte regels. Vaccinatie biedt ons kans op meer vrijheden, omdat de noodzaak om je te houden aan andere voorzorgsmaatregelen daarmee wegvalt. Als vaccinatie betekent dat je niet in thuisquarantaine hoeft, dan ben je nog steeds vrij om af te zien van vaccinatie. Die plicht zit ‘m in de quarantaine, niet in de vaccinatie. Er is hier geen sprake van plicht, ook geen verkapte plicht. Hetzelfde geldt als vliegtuigmaatschappijen bijvoorbeeld verlangen dat mensen aantonen dat ze gevaccineerd zijn. Het zou mensen kunnen motiveren om zich te laten vaccineren, maar ik zie dat als

‘WEIGERAARS GAAN NIET NAAR DE GEVANGENIS’

‘VACCINATIE BIEDT ONS KANS OP MEER VRIJHEDEN’

een gunstig neveneffect, niet als een middel om mensen te dwingen. Je bent vrij in je keuze om je niet te laten vaccineren, maar vrijheid betekent ook dat je de consequenties van je keuze moet aanvaarden.’ ■

WUR schreef mee aan eerste VN-rapport over bodembiodiversiteit

De bodem moet de grond uit

Het eerste VN-rapport over biodiversiteit in de bodem is een feit. 'Het rapport moet de bodem op de kaart zetten', zegt grondlegger Wim van der Putten.

Tekst Roelof Kleis

Het rapport *State of Knowledge of Soil Biodiversity* zag op Wereldbodemdag (5 december) het licht. Een grote dag voor buitengewoon hoogleraar Functionele Biodiversiteit Wim van der Putten. Hij mag het rapport gerust zijn kindje noemen. Van der Putten had er een belangrijk aandeel in dat de FAO (de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN) besloot dat dit overzicht er moest komen. Als redactielid had hij een grote vinger in de pap samen met bodemkundige Peter de Ruiter (WUR-Biometris en Global Soil Partnership). Met daarnaast bijdragen van Liesje Mommer (Plantenecologie en Natuurbeheer), Thom Kuijper (Bodembioologie), Stefan Geisen (Nematologie) en Jaap Bloem (WEnR) droeg WUR flink bij.

Het rapport geeft een uitputtend overzicht van de nuttige diensten die de bodem en het leven daarin leveren aan de samenleving. Maar de omvang van de bodembiodiversiteit blijft onduidelijk.

'Dat klopt, die weten we niet. Er zijn wel schattingen dat 24 tot 40 procent van de biodiversiteit op aarde in de bodem zit. Zeker is dat de meeste biodiversiteit microbiel is. Ik heb een paar jaar terug voor een stuk in *Nature* geschat dat een handvol grond 5000 soorten bevat. De vraag is hoe die ene hand extrapoleert naar de hele wereld.'

Is dat een zwakte?

'Nee. Het belang van biodiversiteit zit in het netwerk dat de functies van de bodems bepaalt. Of een handvol aarde dan 5000 of 5010 soorten telt, maakt niet zoveel uit.'

Ik mis ook een oordeel over de toestand van de bodems in de wereld. Hoe staan die ervoor?

'Dat had ik er zelf ook graag in gewild, liefst met kaarten en al. Maar dat blijkt nog een stap te ver. Dat is jammer. De beleidsmakers van FAO hadden meer behoefte aan een rapport waarin alles netjes op een rij wordt gezet. De volgende uitdaging is zo'n rapport met verspreidingskaarten en een oordeel over de toestand.'

Hoe staat de Nederlandse bodem ervoor?

'Ook voor ons land hebben we die biodiversiteit nog niet goed in beeld. Op dit moment loopt het project Onder het Maaiveld, gefinancierd door de Nationale Postcode-loterij, waarmee we een begin maken met de Bodembiodiversiteitsatlas van Nederland. We gaan daarvoor een ijkcentrum oprichten in Lelystad en bij het NIOO-KNAW in Wageningen, waar ik ook werk. We gaan daar demonstratieprojecten aanleggen om de biodiversiteit van de Nederlandse bodem te bepalen en werken aan een database als model voor wereldwijde verspreidingskaarten.'

Is zo'n bijzondere positie voor de bodembiodiversiteit nodig? Als de biodiversiteit bovengronds goed is, is dat ondergronds toch ook zo?

'Dat is maar de vraag. Als ik zeg dat het niet goed gaat met de bodems, staat een deel van Nederland op zijn achterste benen. "Hoezo niet goed, we hebben de hoogste landbouwproductie ter wereld. Dan kan het toch niet

‘De bodembioLOGIE, het bodemleven, is van groot belang voor het leveren van ecosysteemdiensten.’ Foto Shutterstock.com

slecht gaan met de bodem?” Maar onze intensieve grasland-bodems zijn op dit moment bodembioLOGisch in dezelfde toestand als akkerbodems. En aan akkerbodems valt nog heel wat te verbeteren qua bodembiodiversiteit. Er wordt teveel vanuit fysisch-chemisch perspectief naar de bodem gekeken. Maar juist de bodembioLOGIE, het bodemleven, is van groot belang voor het leveren van ecosysteemdiensten als de opslag van koolstof, de beperking van uitstoot van broeikasgas, de vorming van bodemstructuur, de onderdrukking van plagen en het beperken van de uitspoeling van nutriënten als nitraat naar het grondwater.’

Wat vind jij de drie belangrijkste aanbevelingen van het rapport?

‘We moeten de bodem als een multifunctioneel geheel zien; we moeten die bodem goed beschermen en we moeten een manier zoeken om voedsel te produceren die de bodem niet verpest.’

Is de huidige omarming van duurzame landbouw een game-changer voor de bodem?

‘Dat hangt ervan af hoe het in de praktijk voor de bodem uitpakt. Soms wordt er goed beleid uitgestippeld, waar dan in de praktijk toch weer iets anders uitkomt dan je had verwacht. Ik ben daarom voorzichtig. Belangrijk is dat de bodem in zijn volle glorie en in alle compartimenten van het systeem wordt meegenomen in het beleid.’

Wat is de grootste uitdaging voor bodemonderzoekers op dit moment?

‘Kom uit de bodem en verbind je aan andere vakgebieden als het gewasonderzoek, het veredelingsonderzoek en het biodiversiteitsonderzoek. Eigenlijk zijn we daar in de 90-er jaren al mee begonnen, om dat wat onder de grond gebeurt te koppelen aan wat bovengronds plaatsvindt. We moeten de *black box* van de bodem openen en de vertaalslag maken naar wat voor mensen te bevatten is en wat ze waarderen. Als een stuk grasland wordt volgebouwd, verlies je niet alleen gras, maar ook de bodem met al zijn biodiversiteit en functies. Als mensen zich dat realiseren, en daarnaar handelen, dan hebben we echt wat bereikt. De bodem moet mainstream worden.’ ■

‘Als een stuk grasland wordt volgebouwd, verlies je niet alleen gras, maar ook de bodem met al zijn biodiversiteit’

VAN AZC NAAR WUR: GRATIS VAKKEN VOOR ASIELZOEKERS

Wageningen University biedt via het project WURth-while een aantal gratis vakken aan voor asielzoekers. De bedenkers hopen ermee te bereiken dat mensen zich weer even gewoon student voelen in plaats van vluchteling. Een buddy helpt de deelnemers op weg.

Tekst Coretta Jongeling

De wachttijd voor een verblijfsvergunning is erg lang. Ik wil die tijd graag nuttig besteden', vertelt Rania Hayiou (29), vluchteling uit Syrië. Zij is een van de deelnemers deze periode aan WURth-while. Ellinore van Driel is vrijwilliger bij het project: 'WURth-while is bedoeld voor asielzoekers die nog niet zo lang in Nederland zijn en eerder in hun thuisland al gestudeerd hebben. Ze kunnen maximaal vier vakken volgen aan de universiteit, één per periode. Het gaat om vakken in allerlei richtingen, van

Programming in Python tot Immunology and Thermoregulation. De coördinator van WURth-while bekijkt of het vak aansluit bij de voorkennis en eerdere ervaring van de deelnemers en koppelt ze aan een buddy. Dat is een Nederlandse student die ze kan helpen bij praktische zaken en een beetje wegwijs kan maken in Wageningen. 'Het liefst doen we dat natuurlijk live. Zo kunnen alle deelnemers en buddies elkaar ontmoeten. Nu moet het meeste online. Dat is helaas wat minder persoonlijk.'

Intercultureel

Rania Hayiou volgt het vak Intercultural Communication, woont in het Wageningse asielzoekerscentrum en komt oorspronkelijk uit Aleppo in Syrië. Na een lange moeilijke reis kwam ze uiteindelijk in Nederland terecht, waar ze asiel aanvraagde. In Syrië studeerde ze Arabische literatuur. Ze is erg blij dat ze zich heeft opgegeven. 'De wachttijd voor een verblijfsvergunning is erg lang. Ik wil die tijd nuttig besteden, wat vaardigheden ontwikkelen. Ik wil graag mijn Engels en Nederlands verbeteren en jon-

ge mensen leren kennen in Wageningen. Ook denk ik dat het erg nuttig is om te leren over interculturele communicatie, in Nederland wonen mensen uit zoveel verschillende culturen.'

Sifra Eigenraam (23), masterstudent Nutrition and Health, is Rania's buddy. 'Een vriendin vertelde me over dit project en het leek me interessant om iemand uit een andere cultuur te leren kennen. In de eerste plaats help ik Rania bij het studeren, bijvoorbeeld bij het online college volgen, of omgaan met TimeEdit.' Rania: 'Het studeren

Rania Hayiou (rechts) met haar buddy Sifra Eigenraam. Foto Duncan de Fey

hier werkt zo anders dan in Syrië. Daar deden we alles op papier.' 'Maar het gaat niet alleen over studeren', vult Sifra aan. 'We zijn ook een keer gaan wandelen in het Arboretum om elkaar beter te leren kennen en nu Rania weer terug is in Wageningen willen we snel weer afspreken.'

Dat kon een tijd niet, omdat Rania in quarantaine zat in Apeldoorn. Ze liep corona op en mocht niet in Wageningen blijven. 'Het was geen makkelijke tijd. De quarantaine-afdeling voelde als een gevangenis en ik was erg ziek en benauwd. Bovendien had ik geen laptop daar. Dus toen ik me iets beter voelde

'Het studeren hier werkt zo anders dan in Syrië'

kon ik niet doorstuderen, daar baalde ik enorm van. Gelukkig kan ik de opdrachten inhalen.'

Jezelf opnieuw ontdekken

De afgelopen periode studeerden dertien asielzoekers aan de Wageningen University. Voor vijf van hen is het niet het eerste vak dat ze hier volgen. Ook Rania is van plan om in januari verder te gaan, met het vak Career Exploration. 'Wat vind ik leuk, wat zou ik willen doen in Nederland? Ik moet mezelf echt weer opnieuw leren kennen. Ik woon nu een jaar in Wageningen en ben ook een jaar onderweg geweest hiernaartoe. Ik ben zo lang niet bezig geweest met werken en studeren. Uiteindelijk zou ik graag een studie willen doen op het gebied van sociaal werk, om mensen te kunnen helpen.'

Van Driel kijkt met tevredenheid terug op de afgelopen periode. 'De reacties zijn ontzettend positief, zowel van de deelnemers als de buddies. Het buddy-systeem bestaat pas sinds deze periode maar veel mensen geven aan dat ze vooral nu het contact erg waarderen.' Voor de komende periode zijn er alweer elf aanmeldingen vanuit asielzoekerscentra. ■

Hallo Louise, dag Arthur, Wat een verrassing hè. Ik kom jullie even gedag zeggen. Binnenkort ga ik met zulllen in januari ook wel niet recipiëren. Waarschijnlijk zien we elkaar dus niet meer. En daarom kom ik z vakanties ook al afgezegd? Jammer hè! Is het bij jullie ook zo ongezellig omdat bijna iedereen thuis werk op zijn. Afijn, ik heb met veel plezier met jullie samengewerkt. Maar nu moet ik er weer vandoor met 'Wa Als jullie dat leuk vinden kan je 1 januari vanaf 10:00 uur luisteren en kijken naar mijn nieuwjaarstoespr allemaal. Groetjes van Geert van Rumund, burgemeester van Wageningen.

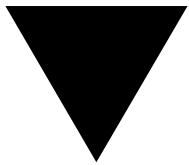

Tekening Henk van Ruitenbeek, bezieling Arie de Groot (vhdt.nl)

pensioen. Komende maand hebben wij natuurlijk geen nieuwjaarsreceptie op het stadhuis. En jullie zelf maar even bij jullie langs met 'Wageningen draait door'. O wat zonde. Hebben jullie je wintersport-akt? Wel fijn dat jullie studenten zich zo goed aan de regels houden, daar kunnen jullie best wel trots 'Wageningen draait door'. We worden in de binnenstad verwacht om daar wat leut en plezier te brengen. Maak via www.wageningen.nl/nieuwjaarstoespraak. Ik zal naar jullie zwaaien. Beste wensen voor jullie

Sleutelfiguren: Fonzy Kwartén

Ze zijn onmisbaar op de campus, schoonmakers, conciërges, cateraars, tuinmannen, receptionisten – de lijst is lang. *Resource* zoekt deze sleutelfiguren op. Dit keer Fonzy Kwartén (24),

Servicepoint IT-medewerker in Forum. Tekst Milou van der Horst

Foto Guy Ackermans

‘Mensen moeten zich welkom voelen bij ons. Ik maak een babbeltje, een grapje, geef een bakje koffie. Het is altijd fijn als iemand met een lach op het gezicht weggaat, ook als je het probleem niet kan oplossen. Boze mensen vind ik dan ook het vervelendste aan mijn werk. Ik begrijp de frustratie wel, maar chagrijn helpt niet. Wij ondersteunen WUR-laptops en smartphones en zorgen dat mensen hun apparaten op tijd krijgen. En we helpen studenten met accounts en laptops als

---

‘Toen ik de laptop schuin hield, lag zijn hele ontbijt op mijn bureau’

daar iets mee is. Ik werk met mensen uit allerlei culturen, met verschillende IT-problemen, met allerlei soorten laptops en technologieën – we hebben op de uni wel 900 softwarepakketten. Als IT’er moet je dus wel flexibel zijn. En de IT-ontwikkelingen kunnen bijbenen, anders heb je al gauw een groot probleem. Vroeger was ik altijd bezig met computers; onderdelen eruit halen, vervangen, dingen opzoeken, *researchen*. Maar ik wist pas op mijn zeventiende dat ik IT’er wilde worden. Gelukkig blijft IT altijd doorgaan, ook tijdens de coronacrisis, dus qua werk maak ik me geen zorgen. Ik werk gewoon lekker door.”

Door het thuiswerken krijgen we andere vragen, mensen komen bijvoorbeeld vaker terug met een kapotte laptop. Laatst kwam er iemand langs die echt niet wist

waarom zijn laptop het niet deed. Toen ik hem schuin hield, lag zijn hele ontbijt, melk met chocoladecornflakes, op mijn bureau. Ja, smerig, maar dan doe ik mijn handschoentjes aan en ga ik met schoonmaakfoam aan de gang. We proberen zo *safe* mogelijk te werken. Het is belangrijk dat we als servicepoint vitaal blijven; mensen moeten thuis kunnen werken. En ik wil geen corona meenemen naar huis, want ik heb een zoontje van vier maanden. Ja, ik heb een pandemiekind. Elijah werd geboren toen het heel druk was bij ons servicepoint. Mensen wilden nog vóór een eventuele lockdown hun laptop upgraden of vervangen. Mijn collega’s zijn toen bijgesprongen. Ze boden zelfs aan om thuis te helpen, haha. Ja, we zijn een hecht team.’

Campus ♦ bewoners

Cano-ela

Voedselabrikanten gebruiken koolzaadolie om voedsel zoals mayonaise te maken. Daartoe wordt de olie uit het koolzaad geraffineerd, een lang en ingewikkeld proces waarbij de helft van het koolzaad als afvalproduct verloren gaat. De Wageningse start-up Cano-ela pakt het beter aan. Het bedrijfje isoleert alle olie, eiwitten, vezels, vitamines en mineralen uit koolzaad via een extractieproces met behulp van water. Cano-ela gebruikt de vezels voor brood, de eiwitten voor vleesvervangers en de olie voor mayonaise en dressings. 'Alle componenten worden gebruikt, we hebben geen afval', zegt Juliana Romero. Romero ontwikkelde het nieuwe extractieproces tijdens haar promotieonderzoek bij Levensmiddelenproceskunde. Het vormt de basis van haar bedrijf Cano-ela dat ze begin dit jaar oprichtte. Met een team van drie mensen ontwikkelt ze haar bedrijf in de Starthub in Plus Ultra II.

'Alle componenten worden gebruikt, we hebben geen afval'

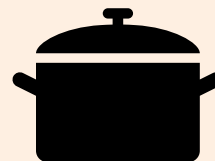
Ze overlegt met voedselbedrijven welke ingrediënten van koolzaad en mogelijk andere

oliehoudende gewassen zij willen afnemen. En ze zoekt investeerders voor een *pilot plant*, om het proces op te schalen. Benodigde investering: zo'n 700.000 euro.

Romero verwacht veel van haar producten. 'Deze voedselverwerkingstechnologie is functioneel, duurzaam en gezond.' Studenten opgelet: komend jaar kan ze nog wel wat stagiaires gebruiken om de technologie en business verder te ontwikkelen. AS

Op de campus bevinden zich zo'n 100 bedrijven. In *Resource* stellen we ze aan je voor. Dit keer: Cano-ela in Plus Ultra II.

In de WUR-gemeenschap kom je alle smaken van de wereld tegen. *Resource*-redacteur Luuk Zegers neemt ons mee naar... Nederland en deelt een feestelijke variant op een Nederlandse klassieker.

Smaken van WUR

Kerstwentelteefjes

'De vindrijkheid en zuinigheid van Nederlanders zie je goed terug in het wentelteefje. Oude sneetjes brood worden met minimale middelen in een handomdraai omgetoverd in een feestmaal. Nederlandse *cucina povera*. Deze variant maak ik vaak in de dagen na Kerstmis.'

- 1 Klop het ei en de melk door elkaar in een diep bord of een grote kom. Voeg een eetlepel suiker, een flinke toef kaneel en eventueel de citroenrasp toe en roer;
- 2 Week de sneetjes brood of kerststol in dit mengsel tot ze doorweekt zijn maar nog niet uit elkaar vallen. Haal uit de kom;
- 3 Laat een klontje boter of margarine smelten in een koekenpan. Bak de wentelteefjes tot ze aan beide kanten goudbruin zijn;
- 4 Serveer de wentelteefjes warm met wat kaneel en in deze kerstvariant poedersuiker;
- 5 Normaal eten Nederlanders brood met de handen, maar voor wentelteefjes mag je mes en vork gebruiken!
- 6 Eet smakelijk!

Ingrediënten (voor 8 wentelteefjes):

- 8 sneetjes oud brood (of in deze feestelijke variant sneetjes kerststol)
- scheut melk, ongeveer 250 ml (eventueel plantaardig)
- 1 ei
- suiker (kristalsuiker of rietsuiker)
- kaneel
- eventueel citroenrasp
- in deze variant poedersuiker om te serveren
- klontje boter of margarine om in te bakken

Luuk Zegers (30)
redacteur *Resource*

Irregular Opening Hours

Christmas
Holidays 2020

Forum

	2020/2021	The Building	The Library	Student Desk	IT Service Point	WURshop	Restaurant	Grand Café	Wageningen in'to Languages
Monday	21 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	10 am - 12 pm	8 am - 5.30 pm	9 am - 4.30 pm	Closed	10 am - 2.30 pm	Closed
Tuesday	22 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	10 am - 12 pm	8 am - 5.30 pm	9 am - 4.30 pm	Closed	10 am - 2.30 pm	Closed
Wednesday	23 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	10 am - 12 pm	8 am - 5.30 pm	9 am - 4.30 pm	Closed	Closed	Closed
Thursday	24 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	8 am - 4 pm	9 am - 4.30 pm	Closed	Closed	Closed
Friday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	27 December	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	28 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	8 am - 4 pm	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	29 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	8 am - 4 pm	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday	30 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	8 am - 4 pm	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	31 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	8 am - 4 pm	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	2 January	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	3 January	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed

During working hours, the building is open to the public. After working hours, entrance is only possible with a WUR card.

Orion

	2020/2021	The Building	Bike basement	The Spot	Restaurant
Monday	21 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	22 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday	23 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	24 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	27 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	28 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	29 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday	30 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	31 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	2 January	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	3 January	Closed	Closed	Closed	Closed

Leeuwenborch

	2020/2021	The Building	Coffee Bar / Restaurant	Library
Monday	21 December	7 am - 10 pm	10 am - 2 pm	Closed
Tuesday	22 December	7 am - 10 pm	10 am - 2 pm	Closed
Wednesday	23 December	7 am - 10 pm	10 am - 2 pm	Closed
Thursday	24 December	7 am - 6 pm	Closed	Closed
Friday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed
Saturday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed
Sunday	27 December	Closed	Closed	Closed
Monday	28 December	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Tuesday	29 December	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Wednesday	30 December	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Thursday	31 December	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Friday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed
Saturday	2 January	Closed	Closed	Closed
Sunday	3 January	Closed	Closed	Closed

Entrance is only possible after registration at the reception desk.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

HOKJESDENKEN

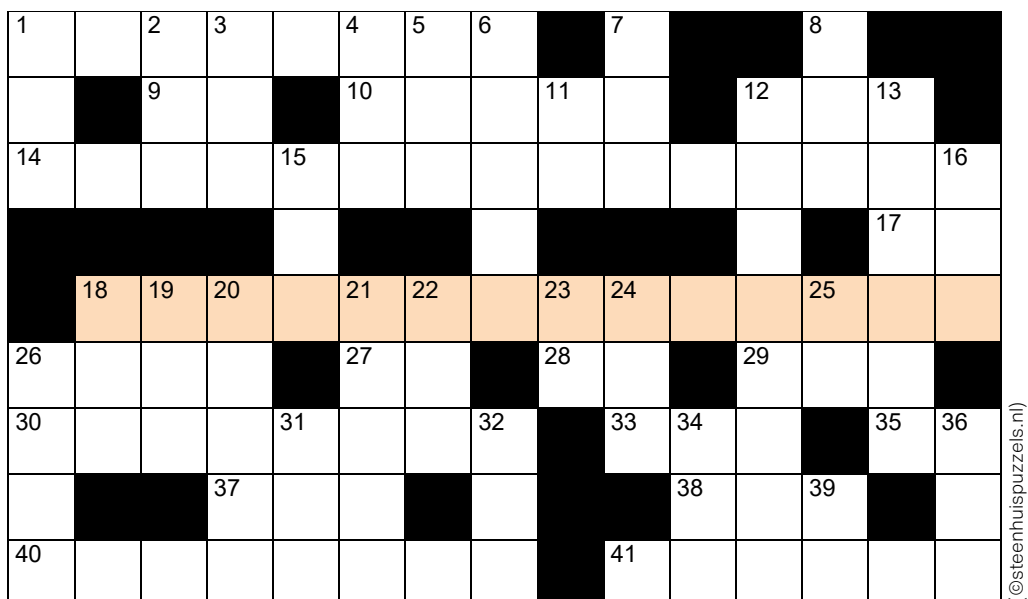
Vul de puzzel in en ontdek welk(e) woord(en) er in de gekleurde vakjes staat(n). Stuur dit als oplossing naar resource@wur.nl vóór 12 januari en win een boek.

De oplossing van de puzzel uit Resource #7 is 'vogelgriepvirus' en de winnaar is Anne Swinkels. Gefeliciteerd! We nemen contact met je op.

De winnaar mag kiezen uit de boeken: *10 Miljard Monden*, samengesteld door WUR-collega's Ingrid de Zwarte en Jeroen Candel of *Snapshots. An anthology of true stories* (35 verhalen uit Wageningen) samengesteld door Emma Holmes en Sarah Haimes.

Horizontaal

- 1 Mag van de provincie Drenthe blijven zwerfen
9. Richting Finland
10. Interval
12. Is er morgen weer
14. Gebruikt Cano-ela om olie, eiwitten, vezels, mineralen en vitamines uit koolzaad te halen
17. Delftse collega van WUR
26. Gezang
27. Studieboek
28. Riskante straling
29. Afgunst

30. Is minder slecht voor de natuur dan gedacht
33. Vis die je liever niet wilt vangen
35. Aldus de twijfelaar
37. Verklaring
38. Zat 't maar 's één keer __
40. Het ontstaan van water op yoghurt
41. Bezetene

Verticaal

2. Is gehecht aan een plant
3. Wel erg vintage kledingstuk
4. Ga maar door
5. OV in de Maasstad
6. Wordt gevolgd door error

7. Boom
8. Big __
11. Meer dan wenselijk
12. Zitten tot over hun oren in het werk
13. Afwisselend natuurverschijnsel
15. Hinderlijke figuur
16. Boulevardblad
18. Kleurige vogel
19. __ Kleine
20. Sierlijke steen
21. Mijn complimenten
22. __ Wan Kenobi, Star Wars-personage
23. Amsterdamse collega van WUR

24. Sprak met Extinction Rebellion over het bedrijfsleven op de campus
25. Ik, zei de koningin
26. Worden in een store verkocht
31. Ijzerhoudende grond
32. Deelt een station met Wageningen
34. Grootje
36. Staat er nu om de tuin van Lumen (resource-online.nl)
39. Kennen we Columbus ook van

IN MEMORIAM

MARK VAN SMAALEN

Dinsdag 8 december jl. is onze collega Mark van Smaalen onverwacht overleden. Mark is slechts 58 jaar geworden. Mark is in 1987 begonnen als analist bij het toenmalige RIKILT. De 33 jaar die hij met ons heeft gewerkt voor zowel de NVWA als Wageningen Food Safety Research, worden gekenmerkt door een grote betrokkenheid bij het microbiologisch onderzoek. Mark heeft op zijn kenmerkende rustige manier

een groot aantal medewerkers wegwijs gemaakt in de microbiologie, hij nam mensen onder zijn vleugels. Mark was een fijne en nuchtere collega die ook de sociale aspecten binnen zijn werkkring belangrijk vond. Collega's hadden een grote waardering voor hem. Hij was de pater familias van de microbiologie, wat gaan we hem missen.

Namens de collega's en het MT van Wageningen Food Safety Research

Antwoorden Quiz (pag. 16-17)

1 D	5 C	9 C	13 B	17 C
2 A	6 A	10 December 2020	14 C	18 D
3 B	7 C	11 C	15 B	19 A-4, B-1, C-2, D-3
4 C	8 C	12 D	16 B	20 D

Colofon

Resource is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. Resource brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op resource-online.nl verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Contact Vragen en opmerkingen voor de redactie: resource@wur.nl | www.resource-online.nl

Redactie Willem Andrée (hoofdredacteur), Helene Seevinck (eindredacteur), Roelof Kleis (redacteur), Tessa Louwerens (redacteur), Albert Sikkema (redacteur), Luuk Zegers (redacteur), Coretta Jongeling (online coördinator), Thea Kuijpers (secretariaat).

Vertalingen Clare McGregor, Meira van der Spa, Clare Wilkinson

Vormgeving Alfred Heikamp, Larissa Mulder

Basisontwerp Marinka Reuten

Druk Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

ISSN 1389-7756

Uitgever Corporate Communications & Marketing, Wageningen University & Research

'Het is bijna kerst en veel van onze internationale collega's kunnen niet naar huis, bijvoorbeeld omdat ze in het thuisland twee weken in quarantaine zouden moeten. Wie heeft nog tips voor (internationale) WUR-medewerkers hoe we deze kerst iets voor elkaar kunnen betekenen?'

Guido Camps, onderzoeker bij Humane Voeding en Gezondheid en OnePlanet Research Center

WUR, help mee!

Dit is een probleem voor veel internationale medewerkers en studenten. Ik wil WUR oproepen om zich om deze groep te bekommeren en een online evenement te organiseren waar we samen kerst kunnen vieren en kunnen aftellen tot het nieuwe jaar. Yosapol Harnvanichvech – promovendus bij Biochemie

Walking dinner

Op dit moment mag je drie personen bezoek ontvangen, aangenomen dat iedereen anderhalve meter afstand houdt. Dat is perfect voor een 'walking dinner' waarbij iedereen thuis één gang kookt. Verzamel bij de persoon die het aperitief verzorgt en wandel na ieder gang naar het huis van degene die het volgende gerecht bereid heeft. Op die manier blijf je niet te lang in ongeventileerde ruimtes zitten, krijg je frisse lucht en wek je eetlust op met wat beweging. Dat wordt vast een gevarieerde, sociale avond met heerlijk eten. Geniet ervan! Sanda Lenzholzer - Leerstoelhouder Landschapsarchitectuur en Ruimtelijke Planning

Creatieve energie

Ik ben ook een international en ik wil graag drie dingen die ik ga doen met jullie delen ter inspiratie. In de vakantie ga ik cakejes bakken voor alle collega's die mij in deze coronatijd zo goed ondersteunen. En ik ga een lekkere lange wandeling maken in Park Sonsbeek of op De Hoge Veluwe. En ik ga een middag in mijn kamer, met iets lekker warm te drinken erbij, al mijn energie en creativiteit stoppen in het maken van een schilderij. Ben je zelf niet zo creatief? Probeer dan eens 'painting by numbers'. Ook erg leuk om te doen. Yu Lei – Promovendus bij Milieutechnologie

Nieuwe tradities

Niet alleen internationalen, maar ook veel Nederlanders zien hun familie en vrienden niet deze feestdagen. Wat dat betreft zitten we min of meer in hetzelfde schuitje. Dat geeft mij troost en biedt ook kansen om nieuwe tradities te creëren. Bestel bijvoorbeeld met alle collega's eten bij hetzelfde restaurant en geniet van een online etentje. Of nodig een internationale collega uit om kerst te vieren met jou en je gezin. En stuur vooral lekker veel kaarten en cadeaus naar je familie en vrienden. Zo voel je je toch verbonden met elkaar. Lin Batten – Onderzoeksassistent Recht

NEXT WURRY

'Ik ben een half jaar geleden aan mijn PhD begonnen, maar heb het helemaal niet naar mijn zin. Hoewel ik niet wil 'mislukken' denk ik er steeds vaker over om te stoppen. Maar om me heen hoor ik dat stoppen *career suicide* is. Wie heeft er advies?'

Promovendus N.
(volledige naam bekend bij de redactie)

Heb jij advies of tips voor deze Wurrier? Of heb je zelf goede raad nodig? **Mail je tips of vraag (maximaal 100 woorden) vóór 5 januari naar resource@wur.nl tav noWURries.**